

Prof. UAM dr hab. Mieczysław Sprengel

Poznań, 28 sierpień 2023 r.

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

sprengel@amu.edu.pl

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ PANA MGR DARIUSZA JĘDRASIAKA

pt.: „Dyplomacja edukacyjna w procesie kształtowania wizerunku Japonii na przykładzie działań wybranych placówek oświatowych w Polsce”.

Magister Dariusz Jędrasiak napisał pracę doktorską na temat: „**Dyplomacja edukacyjna w procesie kształtowania wizerunku Japonii na przykładzie działań wybranych placówek oświatowych w Polsce**”. Celem głównym pracy jest zrozumienie oraz udzielenie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób i w jakim zakresie współpraca edukacyjna może sprzyjać rozwojowi relacji między Polską i Japonią oraz czy programy realizowane w szkołach średnich mogą zmieniać wizerunek Japonii w naszym kraju? Uwzględniono również udzielenie odpowiedzi na bardziej ogólne pytania tj. jaką rolę w dyplomacji publicznej odgrywa dyplomacja edukacyjna i w jaki sposób funkcjonowanie i jakość systemów oświatowych krajów wpływają czy mogą wpływać na ich wizerunek i pozycję na arenie międzynarodowej. szczególne pytania odnoszące się do konkretnej sytuacji stosunków dwustronnych polsko – japońskich, w zakresie współpracy edukacyjnej. W szczególności Autor podkreśla, że dyplomacja edukacyjna jest niedoceniona. W pracy tej Pan Jędrasiak podjął się poznawczo ważnego zadania polegającego na poddaniu analizie zakreślonego wyżej pola badawczego.

Rozprawa ma kilka istotnych ogólnych zalet, do których zaliczam:

1/ Wybór do analizy funkcjonalności teorii *soft power*

2/ Zamysł prezentacji zależności między współpracą międzynarodową w dziedzinie oświaty, w tym kontaktów polsko-japońskich.

3/ Zamiar wnikliwego i skrupulatnego określenia podstaw tworzenia polityki zagranicznej w kontekście pracy

4/ Nakreślenie perspektyw realizacji miękkiego wpływu na stosunki dyplomatyczne

5/ Wykorzystanie w pracy szerokiej literatury naukowej oraz szczególnie dokumentów oraz analiz, co znacząco podnosi walory naukowe rozprawy

6/ Wykorzystanie w pracy wywiadów i rozmów z dyrektorami szkół średnich i osobami odpowiedzialnymi za organizację systemu szkolnictwa w Japonii podczas wizyt studyjnych oraz rozmów z dyplomatami i profesorami japońskimi.

W literaturze naukowej brak tego typu opracowań odnoszących się do zagadnienia, którego Autor się podjął, co przemawia za aktualnością prowadzonych badań na tym polu. Temat niezwykle aktualny zwłaszcza w obecnym czasie toczących się dyskusji na temat roli i zadań stojących przed państwem. Można podkreślić wzrastające z roku na rok większe znaczenie polityki i dyplomacji publicznej na współczesną historię świata. Warto przy tym zwrócić uwagę na książkę autorstwa Josepha S. Nye'a pt.: *Soft power. Jak osiągnąć sukces w światowej polityce*. Autor doktoratu słusznie podjął decyzję o pozostawieniu określenia *soft power* w oryginalnym brzmieniu. Z uwagi na znaczenie polityczne i gospodarcze współczesnych relacji międzynarodowych w dobie wojny w Ukrainie należy podkreślić ważność i aktualność wybranej tematyki na rozprawę doktorską.

Nauki o polityce publicznej to bardzo młoda dyscyplina nauk społecznych. Cytując za J. Woźnickim, jej elementami są następujące cechy¹: 1/ „polityka publiczna jest inicjowana przez władzę publiczną w imieniu społeczeństwa/społeczności lokalnej, 2/ jest określana, interpretowana i realizowana przede wszystkim przez podmioty publiczne, rzadziej przez prywatne i pozarządowe, 3/ obejmuje to, czego władza publiczna postanawia nie realizować”. Autor recenzowanej pracy doktorskiej postanowił spojrzeć na omawiane w dysertacji zagadnienia właśnie przez pryzmat polityki publicznej.

O ile wiele prac i artykułów naukowych dotyczy różnych aspektów związanych z badaniami japonistycznymi, to zaniedbanie wygląda sprawa pola badawczego dotyczących zależności między współpracą międzynarodową w dziedzinie oświaty, w tym kontaktów polsko-japońskich, a wizerunkiem państwa. Autor we wstępie do pracy słusznie wymienia pola

¹ J. Woźnicki, *Nowa dyscyplina – „ nauki o polityce publicznej” usytuowana w dziedzinie nauk społecznych*, „Nauka” 2012, nr 1, s. 133-151.

badawcze innych znawców od problematyki japonistycznej. Doktoranta zafascynował ten obszar badań i sama Japonia. We wstępie we fragmencie dotyczącym hipotezy i metody badawczej Autor stawia trzy hipotezy (str. 16-17), które odnoszą się do rozdziałów pracy. Jeśli chodzi o metody badawcze, to wykorzystano: analizę źródłową z wyjaśnianiem przyczynowo skutkowym oraz zastosowano metodę porównawczą. W ostatnim fragmencie wstępu Autor sam pisze o oryginalności pracy i podkreśla słusznie, że „do tej pory nie prowadzono na szeroka skalę badań w tym zakresie.”

Recenzowana praca doktorska liczy 220 stron. Składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów i wniosków. Dysertacja jest zaopatrzona w spisy: wykresów, tabel i załączników. W załącznikach są załączniki dotyczące: lektorów języka japońskiego, ramowego programu nauczania j. japońskiego, dwa programy nauczania w Liceum Ogólnokształcącym w Łodzi. oraz ankiety. Po wnioskach znajduje się obszerna bibliografia licząca 9 stron z działami: dokumentów i materiałów internetowych, ustaw oraz monografii i opracowań, artykułów w czasopismach naukowych. Sam Autor pisze o ramach czasowych pisząc: „*Za podstawę do formułowania wniosków posłużą mi badania ankietowe i wywiady, które prowadzę od roku 2019*” (str. 9). Jednak Autor nie wskazuje na moment kończący, należy mniemać, że do chwili złożenia doktoratu pracował nad tekstem. Praca jest więc czasowo bardzo aktualna.

Pierwszy rozdział ma charakter wprowadzający o zawartości teoretycznej i definicyjnej odnoszącej się do dyplomacji publicznej a dyplomacji edukacyjnej. Słusznie podkreśla się za Nye, że zmiana polityki z hard do soft jest procesem długofalowym. Treść tego rozdziału dotyczy różnych rodzajów dyplomacji. Pozytywne jest to, że Autor uwzględnił w tym rozdziale kwestię teorii *soft power* jako przykładu ofensywnego liberalizmu. Co warto podkreślić, to fakt opisanie w rozdziale pierwszym w paragrafie 8 dyplomacji edukacyjnej.

Rozdział drugi pracy doktorskiej opisuje politykę oświatową w kontekście ustaleń definicyjnych i podstaw polityki oświatowej. Zgrabnie Autor w pierwszym paragrafie omawia oświatę oraz funkcje oświaty, te treści mogły być jednak złączone w jednym paragrafie oraz należało dokonać pewnego wprowadzenia do każdego paragrafu. Praca w ten sposób zyskałaby na płynności w narracji. Następnie przechodzi się do uwarunkowań polityki oświatowej, definicji edukacyjnych oraz polityki edukacyjnej.

Rozdział trzeci został głównie poświęcony polityce oświatowej Polski w okresie postzimnowojennym. W rozdziale tym analizuje się też: prawo oświatowe i system oświatowy, a także polski system edukacji w rankingach światowych. Na szczególną uwagę zasługuje

paragraf 3.5. i 3.6. dotyczące polskiemu systemowi edukacji w rankingach światowych i kontaktom międzynarodowym szkół. W podsumowaniu słusznie Autor stwierdza, że polska szkoła może być adresatem dyplomacji edukacyjnej.

Wreszcie rozdział czwarty odnosi się do specyfiki polityki oświatowej i systemu budowania oświaty w Japonii. Na stronie 87 Autor pisze, że w okresie 1868-1912 powstały podwaliny pod nowoczesny system edukacji, by parę zdań później wskazać, że taki system nowoczesny został wprowadzony już w 1872 r. jest to pewna niekonsekwencja. Z kolei na stronie 92 dobrze, aby wskazano dane statystyczne na poparcie stwierdzenia dyrektora szkoły z Osaki o przewadze szkół prywatnych nad państwowymi. Warto też pamiętać i raczej stosować formę bezosobową w tego typu pracach, m.in. na stronie 93 Autor doktoratu pisze: „ W poprzednich rozdziałach zwracałem uwagę ...”.

Rozdział piąty wprowadza już bardziej dogłębnie w analizowaną tematykę rozprawy i odnosi się do działań wybranych placówek oświatowych i edukacyjnych w Polsce na rzecz rozwijania wiedzy o Japonii, wymiany młodzieży i współpracy edukacyjnej. Rozdział zaczyna się od paragrafu poświęconemu początkom kontaktów polsko-japońskich. Autor pisze, że na temat stosunków polsko - japońskich powstało kilka książek, natomiast w przypisie 214 wskazuje tylko jedną. Warto, aby to doprecyzować w przyszłości, jeśli praca doczeka się publikacji. Ciekawym fragmentem pracy jest opis stereotypu Polaka i Japończyka, choć szkoda że taki krótki tekst Autor temu poświęcił. Można dopisać zagadnienie dotyczące , a jak inne narodowości postrzegają Japończycy i czy ich wiedza jest inna i szersza na temat innych obywateli państw?

Rozdział szósty dotyczy bezpośrednio zbadania studium przypadku w II Liceum Ogólnokształcącym w Łodzi. W tekście znajdujemy dobrze opracowaną tabelę 8 ze strukturą uczestników zajęć z j. japońskiego w latach 2012-2022 oraz wykres dobrze wizualnie przedstawiający to zagadnienie. Oprócz tego są bardzo interesujące wypowiedzi uczniów.

Po ostatnim rozdziale następuje część nazwana wnioskami. Zdecydowanie lepiej, aby w pracy doktorskiej nazwać to zakończeniem i nie odnosić się tylko do efektu badań i udzielić odpowiedzi na postawione hipotezy. Zakończenie ma szersze spektrum. Pomimo tej uwagi można się zgodzić z zawartymi stwierdzeniami i jednoczesnymi sugestiami zawartymi we wnioskach. W pracy wybrzmiewa również fakt, że w szczególności w polityce zewnętrznej, ukazują się możliwości dużych państw, wraz z ich *soft power*. Oprócz bardzo dobrej treści

jedynie sformułowania niektórych tytułów paragrafów budzą we mnie pewne wątpliwości, zwłaszcza dotyczy to paragrafów 2.1 i 2.4.

Na uwagę zasługuje fakt, że Autor odpowiada na postawione pytanie nie szukając prostej odpowiedzi. W kolejnych częściach pracy umiejętnie prezentuje się: kulturowe podstawy dyplomacji, dyplomację publiczną i dyplomację edukacyjną, politykę oświatową w obu krajach i działalność wybranych placówek oświatowych i edukacyjnych w Polsce. Przypisy w dysertacji zostały sporządzone prawidłowo. Objętość dysertacji jest prawidłowa, albowiem przy takich pracach chodzi o dokumentowanie faktów a to znacznie zwiększa liczbę stron pracy na tytuł naukowy. Pomimo wskazania uwag praca jest interesująca i dobrze merytorycznie i redakcyjnie napisana.

W sumie rozdziały oceniam bardzo pozytywnie, znajdują się tam dokładne opisy faktów, procesów i ich interpretacja itd. Doceniam poważny wkład analityczny mgr Dariusza Jędrasiaka i wypełnienie luki badawczej. Autor umiejętnie przytacza wypowiedzi osób z przeprowadzonych wywiadów i konsultacji oprócz tego w sposób prawidłowy przeprowadzone są badania ankietowe. Przywoływane są cytaty ważnych naukowców nie tracąc przy tym narracji tekstu. Sam Doktorant wiele razy ustosunkowuje się w sposób dojrzały do analizowanych problemów. Wysuwa intrygujące pytania. Krytycznie podchodzi i samodzielnie myśli. Autor wielokrotnie w pracy pokazuje problemy oraz możliwości pracy na przyszłość.

Reasumując można wskazać, że rozprawa nie zamyka wszystkich wątków i może być inspiracją do dalszych badań. Ogólnie biorąc pracę oceniam bardzo pozytywnie i proszę Komisję i Radę Wydziału o umożliwienie dalszej procedury dla kandydata mgr Dariusza Jędrasiaka o ubieganie się o stopień doktorski. W konkluzji stwierdzam, że recenzowana praca odpowiada wymogom prawnym zgodnie z Ustawą o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 i Ustawy z dnia 20 lipca 2018 i wnioskuję o dopuszczenie jej do dalszych etapów postępowania.

Mieczysław Szrenzel